

بررسی اثرات اقتصادی اسکان عشایر ایلشهر شهرستان دشتستان استان بوشهر
Study on economic effects of nomads accommodation of Ilshahr nomads in
Bushehr province

محمد فرجی^۱، سمیه دهداری^۲، محمدصالحی ویسی^۳، روح انگیز کاظمی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۳/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۵

چکیده

تغییر در شیوه زندگی برای یک قشر کم درآمد پیامدهای زیادی به همراه دارد خصوصاً زمانی که منجر به از دست دادن یا تغییر شغل و حرفه اولیه درآمد می‌شود. از آنجایی که عشایر یک قشر کم درآمد و سازگار با شرایط سخت زندگی هستند پیش بینی می‌شود با اسکان عشایر و تغییر شرایط زندگی از کوچ نشینی به یکجانشینی تغییر یافته شرایط اقتصادی نیز دچار تغییر شود. در این راستا مطالعه حاضر به بررسی تغییرات اقتصادی عشایر اسکان ایلشهر پرداخته است. روش تحقیق ترکیبی از روش‌های میدانی، اسنادی و تحلیلی است. جامعه آماری ۱۳۰ خانوار می‌باشد که با توجه به فرمول کوکران ۵۵ خانوار مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که اسکان در بعد اقتصادی سبب کم شدن تعداد دام‌ها، تغییر منبع درآمد از دامداری به کشاورزی، اشتغال، پس انداز بیشتر ساکنان و تا حدودی سبب بهبودی شرایط اقتصادی گردیده است همچنین هزینه‌های خانوارها در مقایسه با زمان قبل از اسکان بسیار افزایش یافته است.

واژه‌های کلیدی: اسکان عشایر، ایلشهر، مسائل اقتصادی، درآمد، هزینه

مقدمه و بررسی منابع

کوچ نشینی به عنوان بخشی جدایی ناپذیر از بافت اجتماعی و اقتصادی ایران و با سابقه بیش از ۳۰۰۰ ساله است (Potts, 2014). یکی از راهبردهای توسعه جامعه عشایری ساماندهی و اسکان عشایر است که عمدتاً با هدف توسعه و عمران جامعه عشایری و با هدف محرومیت زدایی و خدمات رسانی بهتر به این جامعه انجام می‌گیرد. در ایران نیز این راهبرد در طی سالهای گذشته در مناطق عشایری اجرا شده که ارزیابی آثار و پیامدهای آن بر جامعه عشایری اهمیت بسیار دارد (Derikvand, 2007). مسلماً این طرح‌ها دارای نقاط قوت و ضعفی هستند. با مطالعه و بررسی این طرح‌ها می‌توان پیامدهای مثبت و منفی اسکان عشایر را شناسایی کرد، به این امید که در کانون‌های

^۱ استادیار گروه مرتع و آبخیزداری دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء(ص)، بهبهان

^۲ استادیار گروه مرتع و آبخیزداری دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء(ص)، بهبهان

^۳ مربی گروه آمار دانشکده علوم پایه دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء(ص)، بهبهان

^۴ دانشجوی کارشناس ارشد مرتع داری دانشکده منابع طبیعی دانشگاه خاتم الانبیاء، "نویسنده مسؤل" anna_Kazemi@yahoo.com

توسعه آینده از تکرار نقاط ضعف‌ها پرهیز کرد. در این راستا آگبا و همکاران (Agba et al., 2010) ضمن بررسی ۵۱۶ خانوار در منطقه باکاسی نیجریه تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی زیادی بعد از استقرار مجدد خانوارها را گزارش نموده‌اند. نجاتی و همکاران (Nejati et al., 2013) در مطالعه اسکان خودجوش منطقه کانون آواز شهرستان درمیان استان خراسان دریافتند که تغییرات بعد اقتصادی چون دسترسی به غذا بیشترین تحولات مثبت را داشته ولی پارامترهایی چون درآمد و پس‌انداز رشد قابل ملاحظه‌ای نداشته است. صیدزاده و رضایی (Seyedzadeh & Rezaee, 2013) در بررسی اثرات اسکان استان ایلام به این نتیجه رسیدند که اسکان بر وضعیت اقتصادی عشایر که تا حد زیادی وابسته به کشاورزی و دامداری است، تاثیرگذار نبوده ولی تا حدودی بر وضعیت اجتماعی تاثیر گذاشته است. شکوری و همکاران (Shakoori et al., 2013) در پژوهش خود به بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی موثر بر اسکان خانوارهای عشایری در کانون‌های خودجوش استان فارس بود، اظهار داشتند که بین تاثیرات شاخص‌های اجتماعی اسکان رابطه معناداری وجود دارد ولی بین عوامل اقتصادی روند مثبتی نداشته است هم چنین بین عامل‌های اقتصادی و اجتماعی موثر بر اسکان عشایر در استان با توجه به جنسیت افراد تفاوت معناداری وجود دارد. جهانبخش و همکاران (Jahanbakhsh et al., 2011) در بررسی عشایر قشقایی منطقه وردشت شهرستان سمیرم دریافتند که اسکان باعث بهبود وضعیت اقتصادی افراد گردیده است. ریاحی و همکاران (Riahi et al., 2012) در کانون‌های اسکان استان کهگیلویه و بویراحمد معتقدند که داشتن اسکان بر روی عوامل اجتماعی منطقه تاثیر مثبت داشته ولی بر عوامل اقتصادی تاثیر اندکی گذاشته است. همچنین سطح تولیدات دامی و کشاورزی و تعداد دام آنان کاهش یافته است. اسماعیلیان مقدم و همکاران (Esmailian Moghadam et al., 2011) به اثرات اقتصادی و اجتماعی اسکان عشایر کانون حسین آباد غیناب در استان خراسان جنوبی پرداختند گزارش آنان در بخش اقتصادی نشان داد که زراعت باعث افزایش درآمد خانوارها شده و میزان استفاده از ابزار آلات کشاورزی بیشتر و دام‌های گوشتی و شیری کمتر شده است. شاطری و صادقی (Shateri & Sadeghi, 2012) در اسکان خودجوش دهنر شهرستان ایذه، گزارش کردند که اسکان در بخش اقتصادی تحولات مطلوبی بر درآمد و پس‌انداز خانوارها داشته همچنین میزان استفاده از امکانات تولیدی نسبت به قبل از اسکان بیشتر شد و اشتغال اصلی مردم از دامداری به فعالیت‌های خدماتی و کارگری تغییر و معنادار بودن تاثیرات مثبت اسکان در وضعیت اقتصادی عشایر نیز مورد تایید قرار گرفته است. طی تحقیقات شاطری و حاجی پور (Shateri & Hajipour, 2011) در کانون توسعه یافته نازدشت سریشه خراسان جنوبی مشخص شد که تغییرات بعد از اسکان بر میزان درآمد خانوارها و به تبع آن پس‌انداز سالیانه آنان رشد قابل ملاحظه‌ای نداشته بلکه زندگی عشایر در قبل از اسکان دارای بهره‌وری اقتصادی بالاتری بوده است. تحقیق صیدایی (Seydaie, 2010) در دو کانون بکان و گل افشان شهرستان سمیرم از رضایت خانوارهای ساکن دو کانون گل افشان و قراب از وضعیت اجتماعی و اقتصادی و هم چنین رضایت عشایر کوچنده از حمایت‌های خوب دولت در بخش اشتغال‌زایی و درآمد خانوارها حکایت می‌کند. شکوری و رضایی (Shakoori & Rezaee, 2010) نتایج حاصل از مقایسه بین گروه‌های اسکان یافته و نیمه اسکان یافته در فعالیت‌های اقتصادی عشایر شهرستان فیروزآباد را چنین بیان می‌کنند، عشایر اسکان یافته تعداد دام کمتری نسبت به عشایر کوچنده دارند. درآمد اقتصادی گروه

اسکان یافته بیشتر از کوچرو می‌باشد. با توجه به خشکسالی‌های پی در پی شیوه معیشت کوچ قابلیت دوام نداشته و الزاما باید زمینه‌های تحول را در شیوه تولید فراهم گردد. مهدوی و همکاران (Mahdavi et al., 2007)، اسکان عشایر چهارمحال و بختیاری وضعیت اقتصادی و اجتماعی در کانون‌های خودجوش و هدایتی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی اسکان عشایر چندان موفقیت آمیز نبوده، وضعیت عشایر با از دست دادن اشتغال پایدار و وابستگی به اشتغال ناپایدار بدتر شده است. البته در مقایسه وضعیت عشایر اسکان یافته به صورت خودجوش و هدایتی وضعیت کانون‌های هدایتی در هر دو زمینه ذکر شده بهتر می‌باشد. نتیجه تحقیق صالحی (Salehi, 2004) که ارزشیابی اثرات اقتصادی و اجتماعی طرح‌های ساماندهی عشایر در کانون اسکان عشایر استان اصفهان نشان داد که اهداف اقتصادی و اجتماعی در این کانون‌ها باعث افزایش ۵ مقوله از جمله مشارکت عشایر، ارتقای سطح برخورداری از رفاه اجتماعی، ایجاد تعادل دام و مرتع افزایش سطح درآمد و بهبود افزایش سطح اشتغال شده است. در هندوستان اواخر دهه ۱۹۶۰ اوایل ۱۹۷۰ اکثر تحقیقات در چند ناحیه خاص دارای برنامه‌های عمیق کشاورزی متمرکز و نشان دهنده هزینه‌بر بودن بسیاری از طرح‌های اسکان است (Azkia, 2008). بوهانسن (Bohansen, 2006) ضمن مطالعه جوامع بومی به این نتیجه رسیده است که مشارکت روستاییان و به خصوص عشایر، واجد نقش بیشتری در توسعه پایدار است. با توجه به اهمیت اقتصادی و ابعاد مختلف زندگی بسیار شایسته است که در تصمیم‌گیری و اعمال سیاست خاص در مورد اقشار مختلف این مقوله مورد بررسی قرار گیرد با توجه به این مسئله هدف از اجرای این تحقیق بررسی تغییرات اقتصادی عشایر اسکان ایلشهر، از اسکان عشایر است.

مواد و روش‌ها

به منظور بررسی تاثیرات اسکان عشایر بر مسائل اقتصادی و رضایت‌مندی افراد اسکان یافته کانون توسعه یافته بوشکان که بنام روستای ایلشهر معروف است از روش‌های اسنادی که شامل مطالعه کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها و همچنین استفاده از مطالعات امکان‌سنجی کانون توسعه عشایری دشت بوشکان و روش پیمایشی که شامل بازدید میدانی، مصاحبه و ارائه پرسش‌نامه به اسکان یافته‌ها است به جمع‌آوری اطلاعات بر اساس اهداف مورد نظر پرداخته شد. این تحقیق از نوع تحلیل و توصیفی و در دسته‌بندی تحقیقات کاربردی است. منطقه مورد مطالعه مربوط به استان بوشهر، شهرستان دشتستان منطقه پشتکوه شهر بوشکان کانون توسعه یافته اسکان عشایر بوشکان (ایل شهر) می‌باشد که در حال حاضر این روستا دارای ۱۳۰ خانوار اسکان یافته می‌باشد. به استناد فرمول کوکران ۵۵ خانوار ساکن در این کانون به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور دسترسی به اطلاعات مولفه‌های اقتصادی همچنین به منظور دقت در تکمیل پرسش‌نامه‌ها سوالات مربوط به صورت شفاهی برای افراد مورد مطالعه خوانده شده و نتیجه آن یادداشت گردید که پرسش‌شوندگان سرپرست خانواده‌های اسکان یافته بودند. در این مطالعه از روش‌های کتابخانه‌ای نیز برای جمع‌آوری مطالعات و اسناد پایه استفاده شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از نرم‌افزارهای Excel و SPSS نسخه ۲۱ تجزیه و تحلیل انجام

گرفت. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی محاسبه نسبت‌ها و درصدها همچنین روش‌های آمار استنباطی آزمون کای اسکور استفاده شد.

معرفی منطقه

منطقه مورد مطالعه از نظر تقسیمات کشوری در استان بوشهر، شهرستان دشتستان، بخش مرکزی واقع شده است. گستره مورد مطالعه بر اساس سیستم مختصات کارتزین (درجه، دقیقه و ثانیه) در حدود طول‌های جغرافیایی ۳۳" ۴۴ تا ۵۱" ۴۸ ۵۳" در عرض‌های شمالی ۲۸" ۴۲ ۳۵" تا ۲۸" ۴۷ ۵۶" قرار دارد که شکل (۱) نشان دهنده موقعیت جغرافیایی ایلشهر می‌باشد. این منطقه دارای وسعتی معادل ۲۳/۳۳ کیلومتر مربع و محیطی برابر ۴۷/۵۳ کیلومتر می‌باشد. جمعیت عشایری متناسب به ایل قشقایی، طایفه شش بلوکی و متشکل از چهار تیره به نام‌های دوقزلو، عمله، رحیمی و چهارمخالو می‌باشند. اسکان مورد مطالعه از سال ۱۳۷۴ طرح اسکان آن اجرا و از سال ۱۳۷۶ شروع به اسکان شدن نمودند.

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی اسکان عشایر ایلشهر

Figure 1- Geographical situation of Ilshahr nomads accommodation

نتایج و بحث

به منظور بررسی شرایط اقتصادی عشایر اسکان یافته، از سرپرست خانواده‌ها بدلیل آگاهی از اسکان مورد پرسش قرار گرفتند. براساس یافته‌های تحقیق وضعیت اقتصادی خانوارها در قبل و بعد از اسکان تغییرات زیادی داشته است. نتایج ارزیابی تاثیر اسکان بر مسائل اقتصادی در سه بخش درآمد، هزینه و مقایسه اشتغال می‌باشد که نتایج درآمدها نشان می‌دهد بعد از اسکان اشتغال افراد ۸۰٪ افزایش داشته است که این اشتغال بیشتر در بخش کشاورزی و کارگری است. بطوری که ۶۲٪ درآمد خانواده‌ها از طریق فعالیت‌های کشاورزی (کشت زراعت) می‌باشد. درآمد ۵۲/۱٪ از خانواده‌ها نسبت به قبل از اسکان کمتر گردیده است. بعد از اسکان تولید صنایع دستی و نخریسی بسیار کاهش یافته و تنها ۱۱/۴٪ از خانواده‌ها تولید صنایع دستی دارند که به طبع فروش صنایع دستی نیز کاهش می‌یابد. عمده دلیل این مسئله به عدم داشتن دام بر می‌گردد. بیش از ۸۰٪ تولید و فروش لبنیات در اسکان ایلشهر وجود ندارد. ۲۵/۵٪ از خانواده‌ها اذعان داشتند که پس‌انداز ندارند اما ۵۲/۸٪ از خانواده‌ها نسبت به قبل از اسکان در پس‌انداز وضعیت بهتری دارند که دیدگاه افراد در این زمینه متفاوت است. گرایش به

دامداری هنوز وجود دارد که طبق بررسی های بدست آمده ۴/۴۵٪ از خانواده ها تمایل به نگهداری دام دارند که تعدادی دام در کنار خانه های خود یا مناطق اطراف اسکان نگهداری می کنند. از بین خانواده های مورد مطالعه ۲۰٪ از خانواده ها در کنار خانه های خود به نگهداری دام های سبک پرداختند.

در خانواده های اسکان دام سنگین وجود ندارد. بطور کلی درآمد ساکنان این منطقه کاهش یافته که نداشتن دام بسیاری از درآمدها را کم کرده است. هر خانواده در اسکان دارای ۵ هکتار زمین زراعی می باشند که از این میان ۶۰٪ توانسته اند زمین های خود را آباد و از آن بهره برداری کنند مابقی به دلیل فقر مالی نتوانسته اند از زمین های خود بهره برداری کنند. در مجموع با توجه به رویش گیاهان دارویی در مراتع اطراف اسکان ۲۰٪ زنان و دختران ایلشهر به جمع آوری و فروش گیاهان دارویی می پردازند. فروش صمغ درختان و گیاهان صمغ دار و بادام کوهی به ندرت مشاهده شد. فعالیت های حاصل از کشاورزی نسبت به قبل افزایش چشمگیری دارد اما درآمد حاصل از این فعالیت چندان نیست چرا که بسیاری از خانواده ها بصورت کارگر روز مزد کار می کنند که این درآمد در حد هزینه روزانه آنها می باشد و این شغل آنان ثابتی ندارد. تقریباً تغییرات کلی حاصل از درآمد عشایر طایفه شش بلوکی ساکن در اسکان عشایر ایلشهر در جدول (۱) نشان داده شده است. این جدول نشان می دهد که بعد از اسکان بطور کلی ۲/۶۰٪ درآمدهای دامی نسبت به قبل وجود ندارد. دلیل این امر به عدم داشتن دام بر می گردد. باتوجه به اینکه در شرایط فعلی ۶۰٪ از درآمدهای قبلی تولیدات دامی به درآمد کشاورزی تغییر یافته است اما درآمد حاصل این بخش چندان زیاد نیست.

جدول ۱- نتایج تجزیه و تحلیل توصیفی گویه های و ضرایب همبستگی درآمد خانواده های اسکان ایلشهر

Table 1 – Results of descriptive analysis of items correlation factors of family earnings in accommodation of Ilshahr

عنوان Title	وجود ندارد Nothing	خیلی کم Very low	کم Low	فرقی نداشته No difference	زیاد High	خیلی زیاد Very high	χ^2	Sig
اشتغال افراد People occupation	3.6	0	1.8	14.5	45.5	34.5	40.90	0
درآمد خانوار Family earnings	16.4	0	12.7	12.7	36.4	21.8	10.72	0.03
تولید صنایع دستی Handicraft production	65.5	0	18.2	0	7.3	9.1	45.50	0
فروش صنایع دستی Handicraft sales	81.8	0	9.1	3.6	3.6	1.8	132.12	0
تولید بند Rope production	78.2	0	12.7	1.8	5.5	1.8	118.54	0
تولید لبنیات Diaries production	72.7	0	20	0	5.5	1.8	70.89	0
تولید پروتئین Protein production	76.4	0	12.7	0	5.5	5.5	78.16	0

ادامه جدول ۱								
فروش لبنیات Diaries sales	85.5	7.3	0	1.8	1.8	3.6	147.81	0
فروش پروتئین Protein sales	73.5	0	10.9	5.5	7.3	1.8	103.45	0
پس انداز Savings	25.5	0	14.5	5.5	45.5	7.3	30.29	0
گرایش به دامداری Interest to ranching	41.8	0	7.3	5.5	43.6	1.8	47.81	0
مالکیت زمین زراعی Ownership of farmland	21.8	0	0	0	63.6	14.5	23.16	0
مالکیت زمین مسکونی Ownership of residential land	14.5	0	1.8	0	56.4	27.3	35.98	0
درآمد کشاورزی Agricultural earnings	23.6	0	3.6	0	49.1	23.6	22.89	0
فروش گیاهان دارویی Medical plants sales	63.6	0	9.1	7.3	16.4	3.6	67.81	0
فروش بادام کوهی Peanut sales	89.1	0	0	0	3.6	7.3	77.05	0
فروش صمغ Resin (gum) sales	94.5	0	1.8	1.8	1.8	0	141.87	0
تعداد دام سبک Number of light livestock	80	0	10.9	1.8	5.5	1.8	125.27	0
تعداد دام سنگین Number of heavy livestock	89.1	0	5.5	0	0	5.5	76.94	0

Source: Research Findings

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتایج نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که میزان اشتغال و درآمد بعد از اسکان افزایش داشته است که افزایش اشتغال بیش از درآمد می‌باشد. اسکان در این دو مولفه اقتصادی تاثیر معنی‌داری گذاشته است. افزایش اشتغال در زمان بعد از اسکان روند خوبی دارد. اما درآمد خانواده‌ها با اینکه بهتر گردیده اما تغییرات چشمگیری ندارد. هزینه‌های عشایر اسکان ایلشهر در مقایسه با قبل از اسکان بسیار زیادتر شده است. طبق نظر خانواده‌های اسکان یافته ۸۷/۲٪ هزینه تحصیل فرزندان، ۸۰٪ هزینه درمانی افراد، ۵۴/۵٪ هزینه درمانی دام و ۲۱/۸٪ هزینه امکانات رفاهی در مقایسه با قبل افزایش یافته است. هر خانوار اسکان یافته صاحب یک زمین مسکونی می‌باشد که در ابتدای اسکان با تسهیلات دولت تا حدودی خانه‌های خود را ساختند اما بیش از ۷۰٪ مسکن‌ها به شکل کامل ساخته نشده‌اند. ۹۰٪ هزینه خرید مواد غذایی در مقایسه با قبل اسکان یافته است. هزینه‌ها خرید وسیله نقلیه سنگین و ابزارآلات

کشاورزی بطور متوسط ۷٪، موتور سیکلت ۶۰٪ و وسیله نقلیه سبک ۶۵/۵٪ افزایش داشته است. نقش اسکان عشایر در افزایش هزینه‌ها بسیار زیاد است که بر اساس آزمون آماری χ^2 در سطح ۵ درصد معنی‌دار است. همچنین فعالیت‌های صنعتی در اسکان عشایر ایلشهر وجود ندارد. جدول (۱) برخی موارد حاصل از هزینه‌های اسکان ایلشهر را نشان می‌دهد.

جدول ۲- نتایج تجزیه و تحلیل توصیفی گویه‌های و ضرایب همبستگی هزینه خانواده‌های اسکان ایلشهر

Table 2- Results of descriptive analysis of items correlation factors of family earnings in accommodation of Ilshahr

عنوان Title	وجود ندارد Nothing	خیلی کم Very low	کم Low	فرقی نداشته No difference	زیاد High	خیلی زیاد Very high	χ^2	sig
هزینه تحصیل فرزندان Cost of children Education	12.7	0	0	0	29.1	58.2	17.49	0
هزینه درمان افراد Cost of people curing	10.9	0	0	9.1	23.6	56.3	31.68	0
هزینه درمانی دام Cost of livestock curing	43.6	0	1.8	0	14.5	40	26.81	0
هزینه امکانات رفاهی Cost of amenities	3.6	0	0	1.8	20	74.5	76.41	0
هزینه مسکن Cost of housing	72.7	0	0	0	16.4	10.9	38.65	0
هزینه خرید مواد غذایی Cost of buying foodstuff	1.8	0	0	0	20	78.2	52.51	0
هزینه وسیله نقلیه Cost of vehicles	18.2	0	1.8	1.8	58.2	20	38.65	0
خرید وسیله نقلیه سبک Buying light vehicles	34.5	0	0	0	58.2	7.3	21.41	0
خرید وسیله نقلیه سنگین Buying heavy vehicles	90.9	0	1.8	1.8	3.6	1.8	172.91	0
ماشین‌آلات کشاورزی Agricultural machinery	87.3	0	1.8	1.8	9.1	0	114.52	0
فعالیت صنعتی Industrial activities	96.4	0	0	1.8	0	1.8	98.32	0

Source: Research Findings

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتیجه گیری کلی

به گفته عشایر اسکان یافته طرح اسکان عشایر جهت بهبود شرایط زندگی و درآمد بود با شروع اسکان در بحث اقتصادی با این هدف مغایرت داشت. عشایر این منطقه بعد از اسکان یافتن تا چند سال اول اسکان دام خود را رها نکرده بودند و بیشتر خانواده‌ها به بیلاق می رفتند. شرایط روز به روز سخت تر گردید تا اینکه مجبور به ترک دامداری شده و به سمت کارهای کشاورزی روی آوردند. شروع فعالیت‌های کشاورزی بیشتر کارگری برای بقیه زمین داران بود. ولی بعد از مدتی با کسب تجربه توانسته‌اند در فعالیت‌های کشاورزی تا حدودی موفق عمل کنند. با اینکه در اسکان عشایر هنوز تمایل به دامداری و دامپروری وجود دارد اما بیشتر افراد نسبت به کشت و زرع تمایل یافته‌اند البته عده‌ای هم معتقدند که درآمد حاصل از دام بیش از کشاورزی است و نسبت به آن کار راحت تری می‌باشد. بلنچ (Blench, 2001) نیز معتقد است پیشرف‌های کشاورزی نقش اساسی در تمایل به اسکان در سراسر جهان دارد. براساس یافته‌های تحقیق می‌توان در زمینه اقتصادی بعد از اسکان عشایر، به اشتغال زیاد افراد که بیشتر در بخش کشاورزی است اشاره کرد. بطوریکه بیش از نصف خانواده‌ها به این سمت گرایش پیدا کردند. اسکان عشایر در آمد خانواده‌ها را طی سه سال اخیر تا حدودی نسبت به زمان کوچ‌نشینی بهبود بخشیده است. در مطالعه صالحی (Salehi, 2004) اسکان عشایر سبب بهبود افزایش سطح اشتغال شده است. همچنین شکوری و رضایی (Shakoori & Rezaee, 2010) در بررسی و مقایسه الگوهای اقتصادی تولید در ایل قشقایی فیروزآباد و سنجش و گرایش آنان به تغییر شیوع معیشت درآمد اقتصادی گروه اسکان یافته‌ها بیش از کوچرو می‌باشد. با از دست دادن دام به تبع تولید و فروش انواع صنایع دستی، پشم و نخ و دیگر محصولات لبنی و پروتئینی دام در مقایسه با قبل از اسکان بسیار کم خواهد شد و حتی در مواقعی وجود نخواهد داشت که این اتفاق برای عشایر اسکان ایلشهر پیش آمده است. اسکان عشایر باعث کاهش دام این مجموعه گردیده است. در مورد اسکان عشایر کهگیلویه و بویراحمد نیز طبق مطالعه ریاحی و همکاران (Riahi et al., 2012) اسکان بر عوامل اقتصادی کانون‌های سطح تولیدات دامی و کشاورزی و تعداد دام کاهش یافته است. علی‌رغم اینکه اکثر درآمد خانواده‌های عشایری از طریق کشاورزی است اما هنوز گرایش به دامداری و دامپروری در اسکان عشایر مشاهده می‌شود. بطوری که خیلی از خانواده‌ها در کنار خانه و یا اطراف اسکان مکانی برای نگهداری دام خود درست کردند و چند رأس دام دارند که همگی دام سبک می‌باشد. سرپرستان خانواده‌های اسکان یافته معتقدند که بسیاری از خانواده‌ها توان کشت مستقل ندارند. در ابتدای طرح اسکان به ازای هر خانواده ۵ هکتار زمین مزروعی تعلق گرفته است که بیش از نصف اسکان یافته‌ها از طریق کشت زراعت مستقیم زمین‌های خود امرار معاش می‌کنند. مابقی به کارهای کارگری و دامداری با اندک دام مشغولند که درآمد این دو گروه نسبت به گروه اول بسیار کمتر است. در مطالعه اسماعیلیان مقدم و همکاران (Esmaelian Moghadam et al., 2011) بخش اقتصادی زراعت باعث افزایش درآمد خانوارهای اسکان یافته گردیده است. به طور کلی در اسکان مکان و شرایطی برای نگهداری دام زیاد پیش بینی نشده است. در بحث درآمد خانواده‌های عشایر اسکان ایلشهر می‌توان گفت اسکان عشایر باعث بهتر شدن درآمد و پس‌انداز بیشتر خانواده‌ها گردیده است. البته افراد اسکان یافته از زیاد شدن هزینه‌ها شاکی هستند. بعد از اسکان هزینه درمانی افراد، تحصیل فرزندان، هزینه خرید غذا نسبت به قبل از اسکان رشد بسیاری داشته است. از طرف دیگر با توجه به زیاد شدن فعالیت‌های کشاورزی خرید ابزارآلات کشاورزی در مقایسه با قبل از اسکان افزایش یافته است. در واقع تغییر سبک و شیوه زندگی هزینه

زیادی دارد خصوصاً برای این مجموعه که تا مدت‌ها بعد از اسکان درآمد مناسبی نداشتند. با اینکه در زمان فعلی تا حدودی تجربه فعالیت‌های کشاورزی را دارند اما مشکلات زیادی هم در این زمینه وجود دارد که باید به آنها توجه شود. بطور کلی اسکان عشایر بر عوامل اقتصادی تاثیر مثبتی نداشته است. پژوهش جهانبخش و همکاران (Jahanbakhsh et al., 2011) نشان داد که اسکان بهبود وضعیت اقتصادی خانوارها گردیده است. در مجموع می‌توان گفت هرچه برنامه ریزی‌ها برای قشر عشایری با دقت و شناخت بیشتری باشد موفقیت‌آمیزتر خواهد بود. هگالوند (Heggelund, 2007) تاکید دارند برنامه ریزی ضعیف باعث بروز مشکلات عدیده اقتصادی و اجتماعی در بحث جا به جایی و اسکان افراد می‌شود. بنابراین بررسی وضع موجود در عشایر کشور و ویژگی‌های جمعیتی و اقتصادی آنان نقطه آغازین برنامه‌ریزی جهت هر گونه گرایش متعالی و تحولی برای این قشر اجتماعی است (Ghanbari, 1988). در این مطالعه نیز عشایر اسکان یافته سال‌های ابتدایی اسکان دچار مشکلات زیادی بودند و به مرور شرایط اقتصادی بهبود یافت.

با توجه به شرایط فعلی عشایر اسکان یافته مسولان مربوطه در بخش کشاورزی حمایت بهتری داشته باشند. محصولات کشاورزی، صنایع دستی و دامی را بصورت تعاونی خریداری گردد. با نظر به اینکه کشاورزی در این منطقه رونق خوبی دارد اما کشاورزان عشایری با مشکلات زیادی از جمله عدم آگاهی از آفات، سموم و کودهای کشاورزی و کشاورزی نوین دارند بنابراین اجرای دوره‌های آموزشی جهت ارتقا مهارت‌های کشاورزی در اسکان عشایر ایلشهر پیشنهاد می‌گردد. علاقه عشایر ایلشهر به نگهداشت دام زیاد است و شرایط مالی چندان مناسبی ندارند بنابراین پیشنهاد می‌شود که دولت به دامداران تسهیلاتی کم بهره جهت راه اندازی دامداری نیمه صنعتی اعطا نماید. با توجه به مستعد بودن منطقه، تنوع شغلی و بازار خوب گیاهان دارویی دوره‌های آموزشی مهارتی کشت در این خصوص برای عشایر اسکان برگزار کنند.

References

- Agba, A. M. Ogaboh, J. J. Akpanudoedehe and Ushie, E. M.** (2010), Socio-economic and cultural impacts of resettlement on Bakassi people of cross river state, Nigeria. *Studies in Sociology of Science*, Vol, No 2, pp 50-22.
- Azkiya, M.** (2008), Introduction to society of rural development information dissemination Tehran. 51
- Blench, R.** (2001), 'You can't go home again': pastoralism in the new millennium London: Overseas Development Institute.
- Bohansen, Rasmus.** (2006). Study on the perception of voluntary counseling and testing among people living in TuumSub district (Sissala East District, Upper West Region, Ghana). *Basic Studies of SocialScience, ROSKILDE University. Gruppe 32, hus 20.2.*
- Derikvand, M.** (2007), The consequences of economic, social nomads (Case study: focus fountain Homian Kuhdasht) Master's thesis Geography and Rural Planning, Tehran University.
- Esmailiayn Moghdam, A. Falsoleman, M. Sharifi, A. and Khujani, Gh.** (2011), The investigation of economical-social plan of assembling and settlement of the tribes (A case study: the tribe's developmental center of Hossein-Abad farmland of Gheinab). *Human Geography Research Quarterly Volume 2. Issue 4.*
- Ghanbari, A.** (1988), Productivity nomadic tribes. *Tribal Journal of the Revolution.*
- Jahanbakhsh, E. Mohammadi, A, and Rahmani, H.** (2011), Investigating and analyzing social and economic impacts on the settlement of Qashqai nomads in the Vardasht region of Semirrom. *Quarterly Journal on Tribes Nomads.*

- Heggelund, G.** (2007), Running into dead ends: Challenges in researching the Three Gorges Dam, Washington D.C.: Woodrow. Wilson International Center for Scholars”, China Environment Series 7:79-83.
- Mahdavi, M. Rezaee, P. Ghadiri Masoum, M.** (2007), Villages originating from the settlement of nomads and their challenges in Iran. Village and Development.
- Nejati, B. Hajipour, M. Mikaniki, J, Mesinai Nejad, M. Z. and ESbrahimi, M.** (2013), Settlement and the economic-social development of tribes' community (The Inhabitant Tribes Family at Avaz Club in Darmian County).
- Potts, D. T.** (2014), Nomadism in Iran: From Antiquity to the Modern Era, Oxford University Press.
- Riahi, V. Ahmadi, R. and Azim.** (2012), Study of impact of settlement projects in economic and social development of nomads, Case study: Kohgiluyeh and Boyer Ahmad province.
- Salehi, A.** (2004), Socio-economic impact assessment of the project by organizing nomads in Isfahan.
- Seyedzadeh, H. and Rezaie. J.** (2013), Factors affecting earnings of settled tribes in Ilam province, Journal of Rural Development, 143-162
- Seydaie, S.** (2010), Study of the fundamental problems of tribes settlement and providing scientific solutions and applications (samples: bakan, mud-and Qrab) Journal of Geographical Research, pages 139-166
- Shakoori, A. and Rezai, M.** (2010), Studying and comparison of economic models production in Qashqai tribe of Firoz Abad and evaluation of their interest to life style changes, Quarterly Journal of Human Geography. 132-124.
- Shakoori, A. Tayabi, H. R. Baghrzade, M. S. and Vahedpoor, Gh.** (2013), Study of effective social and economic factors on tribes settlement in Fars province. Journal of Zonal Planing. Issue 9.
- Shateri, M. and Hajipour, M.** (2011), Effects of economic and social the settlement designs to nomad's communities (Field studying Nazdasht-Sarbisheh in province of Southern Khorasan). Quarterly Journal of Human Geography, 29-18.
- Shateri, M. and Sadeghi, H.** (2012), Analysis of economic - social impacts of spontaneous settlement of nomads (Case Study: The nomads Dehdez of section, Iezh county- Khuzestan province) .Journal of Spatial Planning. 105-128.